

Roland Thörnqvist från Aktion Rädda Vättern kom för att pigga upp oss. Han berättade om några av föreningens aktioner som når ut till många och gör människor glada.

Bakgrunden är förstås allt annat än rolig. Vättern står under flera hot. Militärens provskjutningar och utsläpp av PFAS i Karlsborg, planer på en gruva i Norra Kärr utanför Gränna, gasborrning i Motalaviken... Det är mycket som hotar djur, växter och vårt dricksvatten. Idag försörjer Vättern 400 000 människor med vatten, bland annat kommer en stor del av dricksvattnet i Linköping därifrån. Mer fakta om detta hittar du på www.aktionraddavattern.se.

Föreningen Rädda Vättern, ARV, bildades 2013, men det hela började ett par år innan med protestmöten då militären skulle utöka sina provskjutningar. Vid ett tidigt informationsmöte råkade Försvarets jurist säga: "Miljörörelsen kommer inte att bli något problem, de kommer snart att råka i luven på varandra". Det är något ARV tagit fasta på, säger Roland. Vi ska INTE börja bråka med varandra utan hålla ihop.

Det finns en genomtänkt idé bakom ARV:s aktioner. De ska vara lätta att ta till sig för olika sorters människor, helst vara roliga och göra folk glada. Vi ska inte se ut som surgubbar och säga att allt går åt helvete. Argumenten ska vara väl underbyggda med fakta.

Vårdkasar

Föreningen har lyckats få folk engagerade runt hela Vättern. År 2012, på Birgittadagen 7 oktober, tändes vårdkasar runt hela sjön och kyrkklockorna ringde. Seden att tända eldar på högt belägna platser har från början ingått i ett uråldrigt försvarssystem för att signalera när fara hotade. Man har fortsatt att tända eldar på Birgittadagen varje år.

Budkavle

Något annat som plockats upp från historien är budkavlen. Vid forna tiders bondeuppror skickades den runt för att samla folk – en käpp med ett inristat budskap. 2022 gjorde ARV tillsammans med Urbergsgruppen något liknande. Ett snidat rör med ett hoprullat papper lämnades vidare från plats till plats runt hela Vättern. På alla möjliga sätt, den bars, åkte båt, häst och vagn, tåg... På varje plats skedde en ceremoni. I Vadstena överlämnades den av nunnorna i klostret till några killar med EPA-traktorer. Den stora finalen ägde rum i Kleven nära Gränna på en höjd med vidunderlig utsikt över Vättern. En lång rad traktorer med arga bönder tog budkavlen den sista biten.

Annat man gjort är årliga skräpdykningar och man delar ut ett miljöpris varje år. Man pratar med folk under Vätternrundan och har goda kontakter med media. Det gäller att synas och nå ut till så många som möjligt.

Juridik. Överklaganden

Parallellt med sådana aktioner driver ARV avancerade juridiska processer. Överklagar beslut. Går vidare till högsta instans. Ibland har man framgång men att utmana försvaret är inte lätt. Alldeles nyss var ett mål uppe i Högsta Förvaltningsnämnden. Regeringen hade godkänt att militären skulle få sprida stora mängder PFAS från flygplatsen i Karlsborg till Vättern. ARV överklagade och pekade på 16 paragrafer i Miljöbalken som detta strider mot. Trots det godkände domstolen regeringens beslut. Högsta Förvaltningsdomstolen skriver i sin dom att tolkningsutrymmet är stort i våra miljölagar, därför har regeringen inte gjort något fel.

Att ingen får försämra vattenkvaliteten genom sin verksamhet är ju glasklart och Försvarmakten gör ju precis detta, säger Roland, men ändå dömer de som de gör.

Detta är en domstol enbart till namnet. Miljölagarna följer den inte.

Domen går inte att överklaga. Vad blir nästa steg? Det vet vi inte än, säger han.

Tack för att du kom Roland! Tack för det ni gör och tack för att du fick oss att fundera på vad vi själva kan göra för att hålla modet uppe.